

Vabilo na simpozij

Pozno pokristjanjevanje slovenskega ozemlja

12. veliki srpan 2017

V spomin na prednike, ki so častili drevo in studenec, ter je bila zaradi tega nad njih poslana križarska vojska, smo na tem mestu posadili lipo in postavili kamnita znamenja.

Med temi gorami lahko danes tukaj vsak svobodno časti drevo in studenec in jima izkazuje čast, ki se dolguje naravi. Izbrani prostor je v preteklosti vedno privabljal ljudi, ki so se na tem mestu dobro počutili, in ima danes močno energijsko vrednost.

Dom Andreja Manfreda,
Gregorčičeva ulica 20, Kobarid
Dvorana je v 1. nadstropju, dostopno telesno oviranim osebam
Predavanja trajajo dvajset minut, deset minut je namenjenih razpravi.

10.00 Natalija Rot, predsednica Turističnega društva Kobarid - Pozdravna beseda

10.00 - 13.00 **1. sklop: Staroverstvo** *moderator: Marko Hren*

Jože Munič: Izročilo o zdravilnih izvirih v Breginjskemu kotu

Jože Guardjančič: So staroverci vplivali na vreme?

Boris Čok: Staroverstvo na Krasu

Domen Češarek: Etnoastronomski vidiki lune v posoškem in širšem slovenskem folklornem zročilu

Federico Fregni: Vzhodnoalpska tradicijska kontinuiteta in medevropski sinkretizem
(*Eastern Alps traditional continuity and inter-european syncretism*)

Nejc Petrič: Onstran narave znotraj narave: drevo v staroverstvu

12.45 - 14.15 kosilo

14.30 - 16.30 **2. sklop: Pokristjanjevanje** *Moderator: Nejc Petrič*

Pavel Medvešček: Pokristjanjevanje pri starovercih

Marko Hren: Razvoj človekovih pravic od pokristjanjevanja do ustave

Cirila Toplak: »Umirajoči bog Triglav« – politično-zgodovinski kontekst pohoda na Kobarid 1331

Mirjana Borenovič: Metode pokristjanjevanja Slovencev

Zoran Božič: Pokristjanjevanje pri Prešernu in Bevku: (Domoljubne prvine in vrednote v Prešernovi pesnitvi Krst pri Savici in Bevkovi povesti Umirajoči bog Triglav)

19.45 **Poklon predstavnikov staroverskih skupin**

20.00 **koncert: Ljoba Jenče z gosti**

Jože Munih

Izročilo o zdravilnih izviri v Breginjskemu kotu

Avtor je prav ob reki Nadiži pričel z raziskovanjem zdravilnih vodnih izvirov. Pritegnila ga je pripoved o zdravilnosti vode, ki ugodno deluje na oči. V prispevku bodo predstavljeni izviri z Breginjskega kota, ki so zbrani in opisani tudi v knjigi Zdravilni izviri. Področje ob reki Nadiži je zelo bogato z ustnim izročilom, ki je podprto tudi z arheološkimi odkritji.

Jože Munih je inženir strojništva, upokojenec, dolgoletni ljubiteljski raziskovalec zdravilnih vodnih izvirov in svetišč v naravi ter avtor več knjig navedene tematike.

Jože Guardjančič

So staroverci vplivali na vreme?

V gradivu Pavla Medveščka je kar nekaj omemb vpliva na vreme. O tem piše tudi Bevk v delu Umirajoči bog Triglav in o tem govori tudi naš pregovor "po toči zvoniti je prepozno". Ali lahko dokažemo, da so predniki vplivali na vreme? Imamo v Posočju kraje in ostanke objektov s katerimi so izvajali vpliv na vreme?

Jože Guardjančič se s proučevanjem naravoverstva in prednikov intenzivneje ukvarja že tri leta. Je sourednik spletne strani Megalitska Slovenija.

Boris Čok

Staroverstvo na Krasu: od pradavnine do danes

Avtor je leta 2012 izdal odmevno knjigo V siju mesečine, kjer je zbral ljudske pripovedi o staroverstvu na Krasu. Med pripovedi so tudi opisi obreda v jami Triglavca, opisi mitskih bitij in razlaga vklesanih znamenj.

Boris Čok je dolgoletni ljubiteljski zbiralec ljudskega izročila, leta 2012 je izdal v založbi ZRC SAZU knjigo V siju mesečine, kjer je zbrano staroversko izročilo na Krasu. Knjiga je leta 2016 doživela ponatis.

Domen Češarek

Etnoastronomski vidiki lune v posoškem in širšem slovenskem folklornem izročilu

Človek je že v davnini zrl v nebo in poizkušal razumeti svojo eksistenco ter čutno zaznane pojave, ki so ga obkrožali. Zato je za poznejši razvoj poljedelstva, dojemanje časa in človeške biti, moral logično razumeti tudi percepcije vidnega astronomskega prostora. Posebno in pomembno mesto v kozmogonični filozofiji ima ob zvezdah, soncu in zemlji tudi luna. Luna je v mitoloških nazorih univerzalni simbol bioloških ritmov, časa, rojstva in smrti hkrati. S svojim neprestanim obnavljanjem, spreminjanjem in vodno simboliko pa v različnih kulturah sveta simbolizira žensko elementarnost. Avtor bo v referatu odprl novo raziskovalno področje, ki bi utegnilo obstreti nova spoznanja v slovanski in širši indoevropski mitologiji, navezujoče na lunarno mitologijo.

*Domen Češarek je diplomant bibliotekarstva, poklicno aktiven na področju domoznanstva. Med drugim je aktiven tudi na področju raziskovanja ljudskega folklornega izročila. Pozornost posveča predvsem glasbeni, oblačilni in mitološki tradiciji. V mednarodni znanstveni reviji *Studia Mythologica Slavica*, je objavil že dva izvirna znanstvena članka.*

Federico Fregni

Vzhodnoalpska tradicijska kontinuiteta in medevropski sinkretizem

(Eastern Alps traditional continuity and inter-european syncretism)

Kelti, Itali in Reto-Etruščani v vzhodnih Alpah. Časovno potovanje: od jantarne poti do železne dobe in Rimljanov. Oglej in Belin, retijski napisi v keltski in germanski kulturi. Tireni: od zahoda do vzhoda in od vzhoda do zahoda.

Federico Fregni je vodja italijanske rodnoverne skupine in raziskuje zgodovino verstev na tem prostoru. Obiskuje zgodovinske svete prostore po celotni Evropi in je član Evropskega kongresa etničnih religij.

Nejc Petrič

Onstran narave znotraj narave: drevo v staroverstvu

Simbolika svetovnega drevesa in mitskih živali ob vertikalni osi sveta je bila poznana po celotnem indoevropskem svetu, podobne folklorne pripovedi pa dobimo tudi v izročilu o staroverstvu. Avtor bo v referatu predstavil indoevropske mitološke predstave o svetovni osi in slovenske paralele o trodelni sestavi sveta, ki se kažejo na primeru drevesa.

Nejc Petrič je magister etnologije, raziskuje slovansko mitološko izročilo in vodi društvo Slovenski staroverci.

Pavel Medvešček

Pokristjanjevanje pri starovercih

Avtor je izjemno priložnost spoznati zadnje staroverce in slišati iz prve roke pripovedi o še živem staroverstvu, zatonu in tudi pokristjanjevanju. Na temo simpozija bo avtor predstavil, kako se je pokristjanjevanje kazalo pri starovercih in na kakšen način je nova vera izpodrinila staroverje.

*Pavel Medvešček je zbiratelj ljudskega izročila v zadnjih letih pa vztrajni promotor zadnje izdane knjige *Iz nevidne strani neba* (2016). Pred tem je izdal še druge pomembne knjige, kot so: *Skrivnost in svetost kamna*, *Na rdečem oblaku vinograd rase*, *Let v lunino senco* in *Obrusnice*. Z režiserjem Jadranom Sterletom je sodeloval pri snemanju več dokumentarnih filmih o staroverstvu.*

Marko Hren

Naravoverje in razvoj človekovih pravic od pokristjanjevanja do ustave

V prispevku bom orisal zgodovinski kontekst kolonizacij in začetek procesov dekolonizacije ter pojav vračanj k avtentičnim koreninam staroselcev po vseh kontinentih, ki je sledil sprejemu konvencije o človekovih pravicah in Deklaraciji OZN o pravici neodvisnosti koloniziranih ljudstev. Pokazali bomo, da pred prelomom v novo tisočletje praktično ni bilo možnosti in da so zamude razumljive. Pravico do stare vere bomo argumentirali s korpusom varovanja človekovih pravic in spregovorili o aktualnih ocenah

spoštovanja ustavnih pravic v Republiki Sloveniji danes. Avtor se bo dotaknil tudi problematike napačnih oziroma ponekod nikakršnih predstavitev avtohtonega varovanja v šolskih načrtih in večletna prizadevanja po odpravi teh anomalij.

Marko Hren je ustanovitelj in načelni svečenik Svetovnonazorske kozmološke skupnosti UPASANA – sanjava prostost duha. V 80ih letih 20 stoletja je bil dolgoletni urednik prvega novodobnega novičnika v Sloveniji, Vodnarjevega lista. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je ob ustanavljanju Mirovnega inštituta pripravljaj doktorat na temo primerjave Pitagorejstva, Esenske kozmologije in Jainizma v primerjavi s heretičnimi skupinami karakteriziranimi z etiko nenasilja v Evropi od srednjega veka do anarhizma.

Cirila Toplak **»Umirajoči bog Triglav« - politično-zgodovinski kontekst pohoda na Kobarid 1331**

Leta 1331 se je v Kobaridu na pobudo katoliške inkvizicije odvil dogodek, ki je imel elemente križarskega pohoda in o katerem priča kot primarni vir poročilo frančiškana Francesca de Clugie. V prispevku bom podrobno obravnavala poročilo Francesca de Clugie in ga postavila v širši politično-zgodovinski kontekst drugega vala pokristjanjevanja Evrope, ki naj bi bilo v zgodnjem 14. stoletju že zaključeno. Dogodek bom umestila v zgodovino križarskih vojn, ki so od 11. stoletja do 13. stoletja oblikovale srednjeveško evropsko politiko in odločilno pripomogle k transferju politične moči od papeštva k posvetnim vladarjem. Razložila bom širše ozadje papeške uvedbe inkvizicije za boj proti krščanskim herezijam. Pojasnila bom, kako in zakaj o kobariškem dogodku (ne) poroča kasnejše slovensko zgodovinopisje.

Dr. Cirila Toplak je doktorica politične zgodovine in redna profesorica politologije na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani.

Mirjana Borenovič **Metode pokristjanjevanja Slovencev**

Avtorica bo v referatu z vidika sodobnih misijonarskih pristopov predstavila metode pokristjanjevanja Slovencev od 8. do 14. stoletja. Pri tem bomo na kratko osvetlili tudi morebitne kasnejše poskuse ponovnega pokristjanjevanja Slovencev. Svoje raziskovanje bomo vpeli med dva pogosto povezujoča se modela. Kot prvi model bomo predstavili uvajanje nekristjanov v krščansko vero, kar se izenačuje s pokristjanjevanjem na misijonskih področjih oz. katehezo na misijonskih območjih. Med metodeuporabljene v te namene spadata predvsem misijonska metoda pokristjanjevanja ali salzburška metoda (tudi irsko-anglosaška metoda) in evangelizacijska metoda bratov Cirila in

Metoda, ki podobno kot salzburška metoda temelji na inkulturaciji, s prav posebnim poudarkom na jezikovni dostopnosti vsebine vere. Kot drugi model bomo predstavili značilnosti kateheze na razkristjanjenem območju, ki uporablja podobne metode kakor prvotno pokristjanjevanje, le na območju in prebivalstvu, ki je že prejelo krščansko oznanilo in je zato že bilo vpeto v krščansko izročilo. Metode bomo kritično ovrednotili, poskušali razumeti teologijo, ki stoji za njimi in se dotaknili vprašanj morebitnih odklonov pri metodah pokristjanjevanja Slovencev.

Mirjana Borenović je univerzitetna diplomirana teologinja in Tomaževa nagrajenska v letu 2016. Trenutno je doktorska študentka teologije na Univerzi v Ljubljani. V okviru doktorske disertacije raziskuje svetopisemsko modrostno literaturo v starodavnem bližnjevzhodnem kontekstu, zraven pa še predano preučuje teme starodavnih etničnih religij, njihovih oživljanj v sodobnosti in medverskih odnosov med politeizmi ter monoteizmi, pod kar spada tudi vprašanje pokristjanjevanja Slovencev.

Zoran Božič

Pokristjanjevanje pri Prešernu in Bevku: Domoljubne prvine in vrednote v Prešernovi pesnitvi Krst pri Savici in Bevkovi povesti Umirajoči bog Triglav.

Obe besedili sta nastali v prelomnih trenutkih slovenske zgodovine: Prešernova pesnitev v času nemške politične, gospodarske in kulturne nadvlade in porajanja zahtev po združeni Sloveniji, Bevkova povest pa v času italijanskega fašizma in okupacije Primorske. Na prvi pogled Prešernova visoka romantična poezija in Bevkova prejkone trivialna povest razen tematike poganstva in krščanstva nimata nič skupnega, vendar pa gre v obeh primerih za prikrito sporočilo, pogojeno s cenzurnimi postopki tedanje oblasti, za obsodbo nasilnih tujih oblastnikov, za pozive k narodni enotnosti, za poudarjanje domoljubne zavesti in za odnos do narave, ki kot najvišjo vrednoto vzpostavlja tostranstvo in ne onostranstvo.

Zoran Božič izhaja iz kobariške Gruntarjeve rodbine. Je dolgoletni profesor slovenščine na srednji šoli in docent za književnost na Univerzi v Novi Gorici. Znanstvene članke objavlja v Sloveniji, ZDA, Kanadi, Estoniji, Poljski, Srbiji, Makedoniji, Grčiji, Slovaški in Nemčiji. Je predsednik Komisije za kulturo, znanost, šolstvo in šport Državnega sveta, v prostem času pa skupaj z ženo in sinom skrbi za vzorčni sadovnjak Pod skalco v Goriških Brdih.

Društvo Slovenski staroverci je bilo ustanovljeno leta 2014 kot nadaljevanje prej neformalnega združenja posameznikov od leta 2005. Društvo je leta 2015 (pred tem pa tudi 2009) organiziralo mednarodno konferenco Slovanska rodnoverna večja, ki so se jo udeležili delegati iz osmih slovanskih držav. Društveni predstavniki so se leta 2016 udeležili tudi Evropskega kongresa etničnih religij. V letu 2016 je društvo izdalo neobjavljeno knjigo Jožeta Karlovška (1900-1963) Slovenske bajeslovne in pripovedne podobe. Med drugim se društvo že leta zavzema za popravek napak v učnih načrtih o slovanski mitologiji, prav tako pa je društvo dalo več pobud za zaščito naravnih svetih mest, ki so znana iz zapisov Pavla Medveščka.

Društvo Slovenski staroverci
Magajnova ulica 1
1231 Ljubljana Črnuče
✉ drustvo.staroverci@gmail.com
www.staroverci.si

Turistično društvo Kobarid je bilo uradno ustanovljeno 08/12-1956, samo delovanje pa se je pričelo že mnogo prej. Poleg raznolikih akcij za urejanje Kobarida skozi čas, postavljanja reklamnih, propagandnih desk, ki opozarjajo na lepote našega kraja, je društvo še vedno aktivno pri vseh pomembnih dogodkih, povezanih s turizmom v občini. Društvo je vzpostavilo znamenito pohodno Soško pot in Kobariško zgodovinsko pot, skrbelo za vzpodbujanje občanov in občank pri enotnem okraševanju z rožami po ulicah Kobarida in tudi izvedlo v ta namen ocenjevanje za najlepšo urejeno hišo. Ker se je Kobarid skozi leta močno turistično razvil, društvo želi nadaljevati pri aktivnostih urejanja prostora in okolice, hkrati pa tudi pripravljati zanimive dogodke, ki bi spodbujali turistični razvoj in pritegnile turiste v naš kraj. Ena izmed njih je zagotovo ohranjanje kulturne dediščine in zgodbe »Mrzlega studenca« kot najstarejši ohranjen zapis staroverstva na slovenskem. Po dveh letih čiščenja in urejanja prostora, bo društvo letos prvič obeležilo spomin na ta dogodek in skupaj z Društvom slovenski staroverci, pripravilo 12. avgusta 2017 v Kobaridu celodnevni strokovni simpozij, ki bo zvečer zaključen z kulturnim dogodkom na kraju samem. Naredili smo logotip, ki bo služil kot razpoznavni znaki, prav tako bomo naredili dve veliki tabli; informacijsko in opisno in jih postavili k kraju Mrzlega studenca. Kraj smo in bomo skozi celo leto urejali in ohranjali kot pomemben del kraja Kobarid.

Turistično društvo Kobarid
Gregorčičeva ulica 10
5222 Kobarid
✉ td.kobarid@gmail.com
telefon: +386 31 664 253
instagram: [tdkobairdv](https://www.instagram.com/tdkobairdv)

V 14. stoletju se je na Tolminskem zgodil vojaški pohod, ki je bil za slovensko ozemlje nenavaden in je danes skoraj nepoznan. Iz Čedadada se je v bližnji Kobarid odpravila križarska vojska z namenom posekati drevo in zasuti studenec, katerega so tamkajšnji staroverski Slovenci po božje častili.

Listino, ki nam je edini vir o tej križarski vojni, je 16. avgusta 1331 v Vidmu izdal inkvizitor, frančiškan Franciscus de Clugia. Izdal jo je v zahvalo in priznanje udeležencu pohoda, oglejskemu kanoniku Ulriku Bojanu iz Čedadada, ki je bil tedaj župnik pri Kranju. V njej je zapisano, da je inkvizitor zoper heretično izprijenost v Benečiji in Furlaniji ugotovil določene zmote v oglejski diecezi in je v "slovesni pridigi" v Čedadadu oznanil križarsko vojno in pozval vernike, naj pomagajo. Pridružili so se mu nekateri prelati, duhovniki in redovniki, ki so izruvali drevo, studenec pa so zasuli s kamni.

Zgodovinski vir nam pravi, da so šli "ne brez osebne nevarnosti, vse do kraja Kobarid, v isti škofiji, kjer so med gorami nešteti Slovani častili neko drevo in studenec, ki je bil pri koreninah drevesa, kot boga, izkazujoč ustvarjeni stvari čaščenja, ki se po veri dolguje stvarniku".